

Klaus Thomsen & Asger Spangsberg:
Differentialregningen i historisk perspektiv. (Aarhus Universitetsforlag, 1988). 119 s.

Denne bog er i første række tænkt til brug i gymnasiets matematiske gren, enten i uddrag i den almindelige undervisning eller hele kapitler som et af de valgfri emner. Fremstillingen har dog også bredere sigte og kan udmærket læses uden for denne målgruppe, selv om visse afsnit må forekomme lidt for indforståede for folk uden en matematisk studentereksamen. Emnet er matematikernes behandling af problemet med de uendeligt små størrelser, de uendelige summer (rækker) og den så vanskeligt forståelige differential- og integralregning, som hænger uløseligt sammen hermed. På dette det matematiske gymnasiums sværeste felt vil bogen uden tvivl opfylde et pædagogisk behov. Den læser, for hvem matematikken ikke er hovedsagen, vil kunne finde et andet udbytte i bogen. Den behandler nemlig et videnskabssociologisk højst interessant emne: Matematikkens indtog på de højere læreanstalter efter 1800 og matematikerstandens udvikling – og dette fænomens tilbagevirkning på matematikken selv, der dermed nu blev adskilt fra det borgerlige liv og derfor på den ene side klargjorde sine forudsætninger og forbedrede sin indre stringens, bl.a. ved udviklingen af sit eget symbolsprog, men på den anden side også dermed lagde grunden til den afgrundsdybe splittelse mellem matematikken og de humanistiske videnskaber. Dette var desværre nok betingelsen for de store resultater, og en H. C. Ørsteds forsøg på at holde videnskaberne samlet kunne vel kun føre til matematisk diletterteri (jfr. min anm. i *Historie* 17,3 s. 502-4). Det kan vel heller ikke helt undgås,

at denne bog selv bliver en del af dette moderne dilemma; dette er *matematiklærernes* syn. Det er jo sådan, at ved de fleste »pæne« funktioner (de kontinuerte og differentiable, »uden knæk«) klarer man sig glimrende med 1600- og 1700-tallets metoder, og fysiklærere smider stadig »små størrelser af anden orden« væk i beregninger eller ganger og dividerer løs med størrelser, der principielt er »uendeligt små«. Ud fra denne synsvinkel savner man måske blot en enkelt ting i bogen: Hvad var det egentlig, Leibniz og andre reagerede imod? Man kunne her have bragt f.eks. uddrag eller omtale af Isaac Newtons »fluxionsregning« (1666-afhandlingen), hvorved gymnasieelever måske kunne have genkendt deres *fysiklærers* fremgangsmåder. Dette kunne også have problematiseret dele af bogens egne fremstillinger, hvor fortiden måske undertiden i nogen grad tildeles »de vidste ikke bedre-rolle« over for den moderne »korrekte« opfattelse – en fare ved al historisk beskrivelse. Men nogle af de ukorrekte fremstillinger, der omtales, er jo netop tyske *lærebøger for begyndere* i gymnasiet eller på universitetet, hvor en ikke helt korrekt – og måske endda erkendt ukorrekt – fremstilling meget vel kan være pædagogisk legitim.

Søren Balle

Brev til eftertiden. Om Charlotte Dorothea Biehls selvbiografi og andre breve af Marianne Alenius. (Museum Tusulanums forlag, 1987). 169 s.

I 1986 publicerede Marianne Alenius i en gennemkommenteret udgave Biehls selvbiografi »Mit ubetydelige levnets løb«, angiveligt skrevet som et 47 sider langt brev til hendes ven hofmarskal